

दोस्रो थोक मूल्य सर्वेक्षण प्रतिवेदन

सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम

(काठमाडौं, ७ असोज, २०७५)

प्रस्तोता:

नरबहादुर थापा

कार्यकारी निर्देशक

अनुसन्धान विभाग

प्रस्तुतीकरणको खाका

१. पृष्ठभूमि
२. थोक मूल्यको परिभाषा तथा महत्व
३. थोक मूल्य सर्वेक्षण परियोजना
४. सर्वेक्षण विधि
५. आधार वर्ष, बजार केन्द्र तथा मूल्य संकलन
६. सूचकाङ्क निर्माण
७. अन्य विशेषताहरू

- ❑ नेपाल राष्ट्र बैंकले हाल ४ किसिमका (CPI, WPI, SWRI, XMPI) मूल्य सूचकाङ्कहरू तर्जुमा गरी प्रकाशन गर्दै आएको ।
- ❑ समय व्यतीत हुँदै जाँदा अर्थतन्त्रमा विभिन्न संरचनात्मक परिवर्तन हुँदै जाने, कतिपय पुराना वस्तु लोप भएर जाने तथा नयाँ वस्तुको आगमन हुने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा ज्यादै पुरानो सूचकाङ्कले मूल्यको सही सूचना प्रवाह गर्न नसक्ने हुन्छ ।
- ❑ यसै क्रममा आधार वर्ष २०५६/५७ अनुसार तर्जुमा गरिदै आएको थोक मूल्य सूचकाङ्कलाई आवश्यकता एवम् अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास समेतका आधारमा Commodity Basket, Industrial Classification and Weight लगायतका विषयहरू परिमार्जन गरी नयाँ स्वरूपमा ल्याउन थोक मूल्य सर्वेक्षण गरिएको ।

२. थोक मूल्यको परिभाषा तथा महत्व

- सामान्यतया एउटा व्यावसायिक संस्थाले अर्को संस्थालाई पुनः बिक्री गर्ने उद्देश्य सहित ठूलो परिमाणमा बिक्री गर्ने मूल्यलाई थोक मूल्यको रूपमा परिभाषित गर्ने गरिएको छ ।
- उत्पादित वस्तु अन्तिम उपभोक्तासम्म पुग्न एक वा एकभन्दा बढी व्यावसायिक मध्यस्थकर्ताहरू संलग्न हुनसक्ने भएकोले वस्तुको प्रकृति अनुसार थोक मूल्यको परिभाषा फरक हुन सक्दछ ।
- थोक मूल्य सूचकाङ्कले थोक मूल्यमा हुने परिवर्तन मापन गर्दछ ।

थोक मूल्यको महत्व

- ❑ विश्वमा ८५ मुलुकहरुले **WPI** निर्माण गर्दै आएका छन् । सार्क मुलुकहरुमध्ये नेपाल, भारत, पाकिस्तान, बंगलादेश र श्रीलंका गरी ५ राष्ट्रले **WPI** निर्माण गर्दै आएका ।
- ❑ नेपालले आ.व. २०३५/३६ देखि थोकमूल्य संकलन कार्य प्रारम्भ गरेको । तर व्यवस्थित रूपमा थोकमूल्य सूचकाङ्क निर्माण गरी सार्वजनिक आ.व. २०५६/५७ देखि गर्दै आएको ।
- ❑ थोक मूल्यको उपभोक्ता मूल्यमा पर्ने **Pass Through Effect** एवम् वितरण प्रणालीको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न । **Supply chain** को **efficiency** मूल्याङ्कन गर्न प्रयोग गरिने ।

- ❑ **WPI** तथा यसका उपसूचकाङ्कलाई अर्थतन्त्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन तथा विभिन्न क्षेत्रहरूको **deflator** को रूपमा प्रयोग गरिने गरेको ।
- ❑ ठेक्कापट्टा सम्बन्धी कार्यमा **Price Escalation Clause** उपयोग गर्न ।
- ❑ **Capital Price Index** प्रकाशन नगर्ने मुलुकमा विकल्पको रूपमा थोक मूल्य सूचकाङ्क प्रयोग गर्ने गरिएको ।
- ❑ अर्थतन्त्रको समग्र मूल्यस्थिति विश्लेषण गर्न ।

३. दोस्रो थोक मूल्य सर्वेक्षण परियोजना

परियोजनाको उद्देश्य:

नेपाली बजारमा कारोबार हुने प्रतिनिधिमूलक वस्तुहरूको थोकमूल्य विवरण संकलन गरी सोको आधारमा परिमार्जित भार सहितको वस्तुको डालो तयार गर्ने ।

समिति तथा उप-समिति गठन (दुईवटा):

वरिष्ठ डेपुटी गभर्नरको संयोजकत्वमा “थोक मूल्य सर्वेक्षण समिति” तथा अनुसन्धान विभागका निर्देशक को संयोजकत्वमा “प्राविधिक उप-समिति” गठन भएको ।

- थोक मूल्य सूचकाङ्कको निर्माणको निमित्त दुई चरणको सर्वेक्षण (Two Stages)
- पहिलो चरणमा मूल्य प्रदायक निकायहरूको पहिचान गर्न (outlet identification) तथा वस्तुको **specification, quantity/quality** आदिको सर्वेक्षण कार्य । यो कार्य आ.व. २०७३/७४ मा सम्पन्न गरिएको ।
- दोस्रो चरणमा आधार वर्षको मूल्य संकलन गर्ने कार्य । यो कार्य आ.व. २०७४/७५ मा सम्पन्न गरियो ।

४. सर्वेक्षण विधि

अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास अनुरूपकै विधि अनुशरण गरिएको ।

कुल कारोबार गणना:

$$\begin{aligned} \text{Total Turnover} = & \text{Marketed Surplus of Agricultural Output} \\ & + \text{Marketed Surplus of Fishing} \\ & + \text{Total Output of Mining and Quarrying} \\ & + \text{Total Sales of Manufacturing Industry in} \\ & \quad \text{Nepal and Other Country} \\ & + \text{Total Output of Electricity} \\ & + \text{Imports (including electricity)} \\ & - \text{Export} \end{aligned}$$

भारत लगायतका अन्य मुलुकहरुले समेत यस्तै विधि अवलम्बन गरेको ।

कुल कारोबार रकम

Rs. in million

Particulars	Fiscal Year			
	2071/72	2072/73	2073/74	Average
Agricultural and Fisheries Marketed Surplus	519,702	544,035	578,426	547,388
Mining & Quarrying	14,990	14,686	17,951	15,876
Small Industries	62,665	59,625	70,084	64,125
Large Industries	401,014	377,386	486,058	421,486
Electricity	40,100	41,428	53,950	45,159
Import	786,191	774,712	984,068	848,324
Electricity (Net Import)	9,656	13,122	16,576	13,118
Export (-)	-85,195	-70,254	-74,713	-76,721
Grand Total	1,749,123	1,754,742	2,132,401	1,878,755

४. सर्वेक्षण विधि...

□ वस्तुगत भार निर्धारण तथा वस्तु चयन

- कुल कारोबार गणना गर्न प्रयोग गरिएका वस्तुहरुलाई **Central Product Classification (CPC) Code** अन्तर्गत वर्गीकरण गरी कुल कारोबारको अंशलाई आधार मानी वस्तुगत अंश निर्धारण गरिएको ।
- दोस्रो थोक मूल्य सूचकाङ्कको निर्माणको निमित्त कुल १२११ वस्तुहरुलाई अन्तर्राष्ट्रिय वर्गीकरण विधि अनुसार ५२ समूह तथा उपसमूहमा विभाजन गरिएको । यहि विधि अनुसार २६२ वस्तुहरु छनौट गरिएको । २४ बजार केन्द्रको रुपमा छनौट गरिएको ।
- कम्तिमा ९५ प्रतिशत कारोबार समावेश हुने गरी वस्तु चयन गरिएको ।
- यसअघि प्रकाशित हुँदै आएको थोक मूल्य सूचकाङ्कमा २० बजार केन्द्रबाट **कुल ७१ वस्तु** मात्र समावेश भएको ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

WPI Heading and Sub-Headings	Old		New	
	Goods	Weight	Goods	Weight
Overall	71	100	262	100
Primary	20	39.02	75	33.59
Food	15	37.11	64	31.27
Non-food	5	1.91	11	2.31
Fuel and Power	1	5.29	7	8.76
Fuel	1	5.29	6	5.66
Electricity			1	3.10
Manufacturing	50	55.69	180	57.65
Food, beverage and tobacco	19	24.79	36	15.16
Textile and textile products	3	2.18	19	1.01
Leather and related products	3	0.59	4	0.29
Furniture			6	2.07
Paper and paper products	1	0.89	5	1.08
Other products	2	6.20	7	1.08
Chemical and pharmaceuticals products	5	7.04	11	6.55
Rubber and plastics	4	0.49	5	1.92
Other non-metallic products	3	2.25	9	4.50
Basic metals and metal products	3	2.13	22	12.55
Electric and electronic products	4	2.32	27	4.45
Machinery and equipment	2	4.17	23	3.17
Motor vehicles and related products	1	2.63	6	3.80

हालसम्म प्रकाशित हुँदै आएको थोक मूल्य सूचकाङ्क

National Wholesale Price Index

(1999/00 = 100)

(Annual Average)

Groups & sub-groups	Weight %	2015/16	2016/17	2017/18	Percent Change	
					2016/17	2017/18
1. Overall Index	100.00	315.3	323.6	329.2	2.7	1.7
1.1 Agricultural Commodities	49.59	374.2	386.1	385.1	3.2	-0.3
Foodgrains	16.58	273.1	281.1	285.6	2.9	1.6
Cash Crops	6.09	411.1	423.3	410.3	3.0	-3.1
Pulses	3.77	477.7	501.6	414.2	5.0	-17.4
Fruits and Vegetables	11.18	376.6	362.5	381.0	-3.7	5.1
Spices	1.95	375.4	419.7	428.9	11.8	2.2
Livestock Production	10.02	477.4	513.7	519.5	7.6	1.1
1.2 Domestic Manufactured Commodities	20.37	267.5	280.3	295.2	4.8	5.3
Food-Related Products	6.12	243.3	255.8	260.8	5.1	2.0
Beverages and Tobacco	5.68	312.6	335.0	360.5	7.2	7.6
Construction Materials	4.50	296.2	292.9	324.3	-1.1	10.7
Others	4.07	208.9	226.6	223.1	8.5	-1.6
1.3 Imported Commodities	30.04	250.3	249.9	260.1	-0.2	4.1
Petroleum Products and Coal	5.40	448.3	418.6	444.0	-6.6	6.1
Chemical Fertilizers and Chemical Goods	2.46	251.7	249.0	242.0	-1.1	-2.8
Transport Vehicles and Machinery Goods	6.97	202.4	225.2	239.3	11.2	6.3
Electric and Electronic Goods	1.87	125.1	126.6	127.7	1.2	0.8
Drugs and Medicine	2.73	154.1	140.7	161.2	-8.7	14.6
Textile-Related Products	3.10	194.3	195.9	194.5	0.8	-0.7
Others	7.51	241.0	244.4	249.0	1.4	1.9

५. आधार वर्ष, बजार केन्द्र तथा मूल्य संकलन

- आर्थिक वर्ष २०७४/७५ लाई नयाँ थोक मूल्य सूचकाङ्क निर्माणको लागि आधार वर्ष कायम गरिएको ।
- देशभरका २४ बजार केन्द्रलाई थोक मूल्य संकलनका लागि छनौट गरिएको ।

S.N.	Market Center	S.N.	Market Center
1	Ilam	13	Dang
2	Morang	14	Bardiya
3	Sunsari	15	Kanchanpur
4	Jhapa	16	Doti
5	Dhanusha	17	Surkhet
6	Siraha	18	Bara
7	Rupandehi	19	Kathmandu
8	Kaski	20	Parsa
9	Nawalparasi	21	Makwanpur
10	Chitwan	22	Lalitpur
11	Kailali	23	Kavre
12	Banke	24	Bhaktapur

५. आधार वर्ष, बजार केन्द्र तथा मूल्य संकलन...

- ❑ छानिएका २४ बजारकेन्द्रमा विद्यमान उपभोक्ता मूल्य संकलन कार्यमा संलग्न शिक्षकहरूसँग करार गरी नियमित रुपमा संकलन गर्ने गरिएको ।
- ❑ मूल्य संकलन तथा प्रशोधनका लागि बैंकले **Web-Based Software** तयार गरेको । जसमा मूल्य प्रदायक संस्था आफैले मूल्य प्रविष्ट गर्ने अथवा शिक्षकहरूले फोनबाट संकलन गरेको मूल्य प्रविष्ट गर्ने व्यवस्था रहेको ।

५. आधार वर्ष, बजार केन्द्र तथा मूल्य संकलन...

- मूल्यमा धेरै उतारचढाव हुने (फलफूल, तरकारी, माछा तथा कुखुराको मासु आदि) को मूल्य पाक्षिक रुपमा, खाद्यान्न तथा आधाभूत वस्तुहरुको मूल्य मासिक रुपमा र लामो अन्तरालमा मात्र मूल्यमा उतारचढाव हुने प्रकृतिका वस्तुहरुको मूल्य त्रैमासिक रुपमा संकलन गर्ने व्यवस्था रहेको ।
- अर्थतन्त्रको संरचनात्मक परिवर्तनसँगै हुने **वस्तु प्रतिस्थापन** तथा **नयाँ वस्तुको आगमन**लाई समेत दृष्टिगत गरी सुचकाङ्क निर्माण गर्ने पद्धति यस पटकबाट शुरुवात गरिएको छ ।

६. सूचकाङ्क निर्माण विधि (दुई चरण)

□ सूचकाङ्क निर्माणका लागि निम्नानुसारको विधि अवलम्बन गरिएको ।

❖ पहिलो चरण (Price relatives) : Unweighted Average of Price Relatives

$$I_i = \frac{\sum_{j=1}^n P_{ij}/P_{0j} \times 100}{n}$$

❖ दोस्रो चरण (Aggregation of price relatives) : Arithmetic Laspeyres Index

$$WPI = \frac{\sum (I_i * W_i)}{\sum W_i}$$

७. अन्य विशेषताहरू

- थोक मूल्य संकलनमा Intermediate Goods तथा Capital Goods पनि समावेश हुने हुँदा Consumer Price Index भन्दा फरक हुने गरेको ।
- नयाँ थोक मूल्य सूचकाङ्कमा International Standard Industrial Classification (ISIC), Revision-4 को वर्गीकरण अनुसार परिमार्जन गरिएको ।
- मूल्य तथ्याङ्कलाई Broad Economic Classification अनुरूप Consumable Goods, Intermediate Goods तथा Capital Goods मा समेत वर्गीकरण गरिएको ।

७. अन्य विशेषताहरू....

- प्रयोगकर्ताको माग समेतलाई ध्यानमा राखी Construction Material Price Index छुट्टै उपसमूहमा वर्गीकरण गरी तर्जुमा गरिएको ।
- मौसमी वस्तुहरूको सूचकाङ्क निर्माणका लागि अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुशरण गरिएको ।
- आधार वर्षको परिवर्तनसँगै विगतको थोक मूल्य सूचकाङ्कलाई २०७४/७५ को Final Index को वार्षिक औसत ३२९.२ (Linking Factor) ले भाग गरी पुरानो थोक मूल्य सूचकाङ्कलाई नयाँ आधार वर्षमा परिणत गरिएको ।
- सेवा क्षेत्रको थोक कारोबार नगन्य मात्रामा हुने भएकोले सो क्षेत्रलाई सूचकाङ्कमा समावेश नगरिएको ।

Groups and Sub-groups	Weight %	2016/17	2017/18		2018/19		Percent Change			
		Jul/Aug	Jun/Jul	Jul/Aug	Jun/Jul	Jul/Aug	Column 5 Over 3	Column 5 Over 4	Column 7 Over 5	Column 7 Over 6
1	2	3	4	5	6	7				
1. Overall Index	100.00	98.0	101.8	99.2	104.0	105.5	1.2	-2.6	6.4	1.5
1.1 Primary Goods	33.59	99.6	108.2	102.2	105.3	106.9	2.6	-5.5	4.6	1.6
Food	31.27	103.1	108.3	102.6	105.3	107.1	-0.5	-5.3	4.4	1.7
Non Food	2.31	95.7	107.1	97.6	105.0	104.7	1.9	-8.9	7.3	-0.3
1.2 Fuel and Power	8.76	97.8	86.7	95.2	107.5	107.5	-2.6	9.8	12.9	0.0
Petroleum Products	5.66	95.2	90.1	92.6	111.6	111.6	-2.6	2.9	20.5	0.0
Electricity	3.10			100.0	100.0	100.0			0.0	0.0
1.3 Manufactured	57.65	94.4	98.5	98.0	102.7	104.4	3.8	-0.5	6.6	1.7
Food, Beverage & Tobacco	15.16	95.3	98.4	99.7	100.9	104.8	4.6	1.3	5.1	3.8
Textiles	1.01	100.4	98.8	96.9	106.3	108.8	-3.6	-1.9	12.3	2.3
Leather And Leather Products	0.29	99.8	105.6	100.7	100.8	102.0	0.9	-4.6	1.4	1.2
Wood And Wood Products	2.07			98.5	103.0	106.1			7.6	3.0
Paper And Paper Products	1.08	96.5	101.1	96.9	102.8	100.6	0.5	-4.2	3.8	-2.2
Chemicals And Chemical Products	6.55	101.6	95.6	100.1	100.0	98.7	-1.5	4.7	-1.3	-1.3
Rubber And Plastics Products	1.92	96.4	93.6	99.2	100.4	104.1	2.8	6.0	5.0	3.7
Non-metallic Mineral Products	4.50	93.4	92.7	96.2	102.5	101.6	3.0	3.7	5.6	-0.9
Basic Metals	12.55	86.3	89.9	93.7	108.4	108.2	8.6	4.2	15.5	-0.1
Elctric And Electronic Products	4.45	98.3	96.4	100.6	99.8	100.6	2.3	4.3	0.0	0.8
Machinery And Equipment	3.17	88.1	101.4	97.7	101.1	103.0	11.0	-3.6	5.3	1.8
Transport, Equipments And Parts	3.80	91.8	88.7	100.3	101.5	109.8	9.2	13.1	9.4	8.1
Other	1.08	99.7	96.7	99.9	100.2	101.7	0.2	3.3	1.8	1.5
Broad Economic Classification	100.00	98.0	101.8	99.2	104.0	105.5	1.2	-2.6	6.4	1.5
Consumption Goods	32.90			100.7	102.3	106.0			5.2	3.7
Intermediate Goods	56.30			98.2	105.6	105.8	-	-	7.8	0.2
Capital Goods	10.80			99.8	101.0	102.7			2.9	1.7
Construction Material Price Index	14.03	88.82	95.11	94.15	108.17	107.87	6.0	-1.0	14.6	-0.3

धन्यवाद

?